

S ÚSMĚVEM JDE VŠECHNO LÍP

Vývoj české společnosti od středověku po dnešek očima satiriků a humoristů

Česká společnost prošla od středověku po dnešní dny mnoha složitými situacemi. Války, okupace, revoluce, migrace, hospodářské deprese. Ale i obdobími vzestupů, klidu a prosperity. S každou etapou našich dějin se vždy společnost vyrovnala i typicky českým přístupem – humorem a satirou. V našem kurzu projdeme dějinami s nadhledem a humorem, přiblížíme si typický český společenský humor v próze, poezii, výtvarném umění, hudbě, divadle i filmu. Na vybraných konkrétních příkladech uměleckých děl se projdeme naší historií, zejména v 19. a 20. století, a zjistíme, proč se českého humoru bála habsburská cenzura, nacisté i sovětští okupanti.

Organizace kurzů A3V v roce 2025/2026

PODZIM 2025

	ÚTERÝ	STŘEDA
přihlášky do kurzů	2. 9. 2025 od 13:00	
časy	9:00–11:30; 13:00–15:30	9:00–11:30
termíny	16. 9., 30. 9., 21. 10., 4. 11., 18. 11., 2. 12., 16. 12. 2025	17. 9., 1. 10., 22. 10., 5. 11., 19. 11., 3. 12., 17. 12. 2025
kurzy	doc. PhDr. Vladimír Srb, Ph.D. 9:00 – 11:30 S ÚSMĚVEM JDE VŠECHNO LÍP! (max. 20 účastníků) 13:00 – 15:30 S ÚSMĚVEM JDE VŠECHNO LÍP! (max. 20 účastníků) Mgr. Petra Hirtlová, Ph.D. 9:00 – 11:30 MOZEK V KONDICI (max. 15 účastníků) 13:00 – 15:30 ZA OPONOU ČASU (max. 20 účastníků)	doc. PhDr. Vladimír Srb, Ph.D. 9:00 – 11:30 HISTORICKÉ PĚTKY (max. 20 účastníků) Mgr. Petra Hirtlová, Ph.D. 9:00 – 11:30 FIT MOZEK (max. 15 účastníků)

PODROBNÝ OBSAH KURZU

1. setkání – Malá historie a teorie humoru a satiry

Během prvního setkání se podíváme, kdy lidstvo „vynalezlo“ komedie, co ho k tomu asi vedlo a jak byly komedie populární. Co se stávalo a stává inspirací pro satiriky v antickém, středověkém, novověkém i současném světě. Proč jsou nadhled a satira typické pro Čechy právě v době krizí? Na úvod kurzu nahlédneme pod pokličku českých satiriků a humoristů, přiblížíme si některá slavná jména autorů a jejich děl, abychom zjistili, ve kterých obdobích našich dějin reagovali satirici na události aktivně a ve kterých o něco méně.

2. setkání – Fejetony, povídky, knihy

Psaný text byl vždy typickým nástrojem pro české humoristy a satiriky, ať již v dobách svobodných nebo v dobách kritických. Čím vynikli mistři fejetonu Jan Neruda nebo Karel Čapek? Proč získal světovou popularitu Josef Švejk a jeho autor? Jak se zrodilo typicky české čtení mezi řádky? Během druhého setkání se seznámíme nejen s vybranými klasiky satiry, ale zacitujeme si i z jejich známých i méně známých textů. A podíváme se i na cenzurní zásahy státní moci, které obvykle zvýšily zájem o texty zakazovaných autorů.

3. setkání – Krásy české poezie

Není to jen próza, která pomáhala v těžkých situacích našeho národa. Kromě laskavé, milostné nebo romantické poezie to byly i veršované texty, kritizující státní moc, společenské poměry nebo ironizující vybrané státníky a politiky. Počátky moderní satirické poezie nacházíme v dobách habsburské monarchie, ale najdeme ji i v době První republiky nebo během obou okupačních etap našeho vývoje. Jaký měl vztah k satíře náš jediný nositel Nobelovy ceny za literaturu? A co ostatní slavní a učebnicoví autoři?

4. setkání – Karikatury a obrazy – s nadhledem a humorem

Nejen psaným textem živ je český humor. Během tohoto setkání se seznámíme se slavnými osobnostmi české karikatury, zejména v posledních 100 letech. Pamatujeme si ještě na populární karikatury Neprakty? A byl by Švejk velkým světovým hrdinou nebýt Josefa Lady? V čem se stal legendárním časopis Dikobraz? Zjistíme, jak naši karikaturisté reagovali na různé etapy historického vývoje a jak se z některých stali populární osobnosti v české společnosti.

5. setkání – Hudba, revoluce a evoluce

Snad každý přelom v našich dějinách byl spojený s hudbou – husitství si spojíme s písní Ktož jsú boží bojovníci, vznik Československa s naší hymnou, rok 1989 s Modlitbou pro Martu. Ale v každém období to byli i satirické a humoristické skladby, ať už šlo o Františka Kmocha, Karla Hašlera nebo Ivana Mládka. Podíváme se na vybrané písničkáře, skladatele a interprety, kteří výrazně přispěli k dějinám českého humoru, ale především k posílení nadějí prostřednictvím humoru ve složitých obdobích.

6. setkání – Satira na divadelních prknech

Asi každého z nás napadne jako příklad humoru a satiry, který posiloval národ, Osvobozené divadlo. Podíváme se nejen na fenomén této divadelní scény a hlavních autorů, ale nahlédneme i na jiná divadelní prkna, kde se šířila dobrá nálada a humor, ať již v době pohody nebo nepohody. Proč se například stalo tak populárním Divadlo Semafor? V čem bylo a je kouzlo nejslavnějšího fenoménu naší společnosti Divadla Járy Cimrmana? Ale seznámíme se i s méně slavnými divadelníky, kteří přispěli k vývoji divadla s nadhledem a citem pro společenské události.

7. setkání – Film a česká realita

20. století přineslo v českých zemích filmový boom. Československo byly ve 30. letech 20. století zemí s nejvyšším počtem míst v kinech na počet obyvatel v Evropě. Většinu filmových děl tvořily v té době komedie. Slavná česká filmová vlna 60. let pak přinesla i vznik nezapomenutelných satirických snímků, s některými se seznámíme více. A i po roce 1989 reagovala česká kinematografie na historické i aktuální události s nadhledem a humorem.